

Directeur Ger Vos: “Groene onderwijs neemt weinig initiatief”

InnovatieNetwerk verlegt grenzen

Nederland heeft veel denktanks. InnovatieNetwerk is echter één van de weinige organisaties die innovatieve ideeën bedenkt, maar ook zorgt voor de uitvoering. Deze organisatie kiest daarbij soms voor een controversiële aanpak. Dat biedt mogelijkheden voor het groene onderwijs, maar tot nu toe nemen deze instellingen nauwelijks initiatieven om InnovatieNetwerk bij hun programma te betrekken.

Kringloop

Agroparken zijn in een nieuw jasje gestoken gemengde bedrijven. Vroeger hadden boeren varkens en akkerbouwgewassen. Ze gebruikten de varkensmest als bemesting en de gewassen als voer. De specialisatie in de landbouw verstoorde deze cyclus. Agroparken met verschillende sectoren als de glastuinbouw, intensieve landbouw, akkerbouw en visteelt herstellen de kringloop weer. De diverse sectoren gebruiken elkaars meststoffen waardoor de transportbehoefte afneemt. Daarnaast sparen ze het platteland. Ook het welzijn van de dieren kan door betere bedrijfseconomische omstandigheden verbeteren. De kans op de uitbraak van besmettelijke ziektes vermindert en daarnaast bevinden producenten en consumenten zich dicht bij elkaar. Vooral nog is dit toekomstmuziek, maar wel zijn er op verschillende plaatsen initiatieven ontstaan.

Op dit moment verbruikt de tuinbouwsector ongeveer tien procent van de Nederlandse energiebehoefte. In Bergerden bij Huissen in Gelderland startten ondernemers kortgeleden een proef met een kas die 's zomers met zonnecollectoren energie opvangt, opslaat om deze vervolgens 's winters te gebruiken. De energieopbrengst overstijgt de vraag wat betekent dat kassen zich in de toekomst als energieproducenten kunnen gaan ontpoppen. Met de stijgende prijzen voor fossiele brandstoffen en de milieuproblematiek lijkt deze duurzame aanpak een schot in de roos. Dit is één van de 32 projecten die InnovatieNetwerk sinds de oprichting in 2000 met netwerkpartners heeft ontwikkeld. Deze organisatie komt voort uit de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek (NLRO). Het bedenken en realiseren van grensverleggende concepten gericht op duurzame ontwikkelingen noemt directeur Ger Vos als hoofdactiviteit. Daarbij richt InnovatieNetwerk zich op de thema's Ruimte Creëren, Duurzaam Ondernemen, Gezonde Samenleving, Innovatie Stimulerende Omgevingen en Professionaliseren door Leren. Naast kassen als energieleveranciers noemt Vos de bouw van nieuwe dorpen op het platteland, de introductie van smaaklessen en de ontwikkeling van tijdelijke natuur als voorbeelden van projecten. Zijn organisatie werkt samen met ondernemers, overheden, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. Vos stelt dat InnovatieNetwerk zich door de koppeling van innovatieve concepten aan de praktijk onderscheidt van andere denktanks: “We schuiven onze ideeën niet in de la, maar mobiliseren ook partijen voor de uitvoering.” Dat uit ongeveer twintig procent van de kansrijke initiatieven een project voortkomt, hangt samen met diverse

oorzaken: ze bieden minder perspectief dan aanvankelijk gedacht, de ideale combinatie tussen meerdere partijen ontbreekt of schiet tekort. Ook komen sommige projecten niet van de grond, omdat de controversiële aanpak weerstand van andere partijen oproept.

Lastig

De projecten van InnovatieNetwerk spreken tot de verbeelding, maar innoveren is niet altijd gemakkelijk. Zo plaatst Vos een kanttekening bij de rol die kennisinstellingen gedwongen zijn te vervullen. Hij constateert dat Nederland voldoende kennis van hoog niveau ontwikkelt, maar dat deze onvoldoende leidt tot innovaties, de kennisparadox: “De ontwikkeling van nieuwe kennis krijgt teveel nadruk terwijl de toepassing van bestaande kennis juist grote kansen biedt.” Dit probleem vloeit voort uit de financiering van kennisinstellingen. In het verleden financierde de overheid deze instellingen, maar nu moeten ze zelfstandig opdrachten verwerven. Kennisinstellingen krijgen betaald voor de ontwikkeling van nieuwe kennis, niet om bestaande kennis te combineren en toe te passen. Daarmee verdwijnt de financiële prikkel voor een andere aanpak. Vos: “De combinatie van meer middelen en een andere financieringsvorm zien wij als oplossing.” Om kennis te vertalen naar innovatieve toepassingen vindt hij het verder noodzakelijk een omgeving te creëren die ondernemers stimuleert te investeren in nieuwe ideeën. Naast de overheid en kennisinstellingen is hierbij ook een rol weggelegd voor brancheorganisaties en ondernemers. Soms reageren laatstgenoemden terughoudend. Tuinders tonen zich bijvoorbeeld meer betrokken dan varkenshouders. Vos vindt dit verklaarbaar. De tuinbouwbedrijven zijn kapitaal-

Ger Vos: "InnovatieNetwerk heeft groene onderwijs veel te bieden"

waarin de herinrichting van hun provincie centraal stond. De teelt van garnalen in de Rotterdamse haven, Happy Shrimp Farm, is geïntegreerd in het onderwijsprogramma van TU Delft. De samenwerking tussen het groene onderwijs en InnovatieNetwerk staat echter op een laag pitje. Slechts bij 1 van de 32 projecten, de ontwikkeling van een Agropark in de Amsterdamse haven, participeerden studenten van HAS Den Bosch. Vos benadrukt dat opleidingen zich niet alleen moeten oriënteren op onderzoeksopdrachten: "Meerdere partijen doen dit al, we kiezen voor de hoogste kwaliteit en de slimste combinaties." Wel denkt hij dat onderwijsinstellingen de activiteiten van InnovatieNetwerk anders in hun onderwijs kunnen integreren. Als voorbeeld noemt hij de veehouderijsector met een project dat dieren selecteert op basis van natuurlijke weerstand. Vos: "Wij bekijken en benaderen vraagstukken vanuit een andere invalshoek. Van ons kunnen studenten en leerlingen leren buiten de vaste kaders te denken. Succesvolle ondernemers kijken over hun eigen grenzen, dit zou ook in het onderwijs toegepast moeten worden." Tot nu toe onderneemt het groene onderwijs echter weinig initiatief. Vos vindt het niet zijn primaire taak het onderwijs bij de activiteiten van InnovatieNetwerk te betrekken, maar benadrukt dat zijn organisatie bereid is met zowel WUR, hbo als mbo na te gaan hoe andere manieren van kijken in het onderwijsproces geïntegreerd kunnen worden. Het initiatief daarvoor zou vooral bij het onderwijs zelf moeten liggen. □

krachtiger en opereren dicht bij de markt dan varkenshouderijen. Ook de regelgeving belemmert regelmatig de uitvoering van innovatie-ideeën. De trage en ingewikkelde besluitvorming vereist een lange adem. Vos: "Dat weet je op voorhand, maar wanneer je eindelijk een wethouder hebt overtuigd, komen er verkiezingen en start de hele procedure opnieuw." Ook de controversiële aanpak leidt soms tot heftige reacties. Bij het idee van agroparken schreven de media over varkensflats wat tot felle debatten leidde. Als een ander voorbeeld hiervan noemt Vos de inrichting van braak liggende terreinen als tijdelijke natuurgebieden. Projectontwikkelaars kopen grond bestemd voor de infrastructuur, industrie of woningbouw. Deze vaak voormalige landbouwgron-

den hebben vaak een geringe natuurwaarde. Pas wanneer zeldzame planten of dieren hun intrede op deze terreinen doen, proberen natuurbeschermers met de wet in de hand de verdere exploitatie te verhinderen. Vos: "Logisch dat de eigenaren angstvallig proberen de natuur buiten de deur te houden." Hij vindt dat de natuur in afwachting van de definitieve bebouwing een kans verdient. Vos: "De angst dat zeldzame plantjes de exploitatie verhinderen zit echter diep geworteld. Waarom wijken we hier niet vanaf? Per saldo is de natuur winnaar."

Laag pitje

Bij enkele projecten werkte InnovatieNetwerk samen met onderwijsinstellingen. Zo participeerden studenten van Hogeschool Zeeland in een project